

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 289. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849788156992/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

En formiddag kom den gode Hertz til mig og sagde med sit egne beskedne smil: »Kære fru Heiberg! Jeg har, med skam at tale om, atter skrevet et stykke og længes meget efter at høre, hvad De og Heiberg vilie synes derom. Jeg er så bange for, at De skal have noget imod den rolle, som jeg ønsker, De skal spille, og har De det, så kan stykket ikke opføres.« Jeg havde sjæleligt og legemligt lidt så meget ved den idelige gentagelse af »Den stumme i Portici«, at en gysen for igennem mig ved disse ord, og jeg udbrød: »Min Gud, Hertz! De har dog vel aldrig skrevet en stum rolle for mig?« Hertz brast i latter, idet han lagde sin flade hånd på panden – en gestus, der var hans egen, når han fandt noget komisk – og sagde: »Nej, Gud bedre det! Hun taler nok; gid De blot ikke må finde: altfor meget.« Jeg var beroliget ved denne ytring, og vi aftalte nu, at han nærmere skulle lade os vide, når han ønskede at oplæse sit nye stykke. Han kom da en aften og læste »Svend Dyrings hus«. Enhver, som kender dette stykke, og især de, som endnu erindrer den virkning, dette arbejde gjorde fra scenen ved dets første fremtræden, kan sætte sig ind i vor overraskelse og glæde ved at gøre bekendtskab med dette digterværk. Vi blev sammen til langt ud på natten for atter og atter at tale om, hvad vi havde hørt Hertz læse. Det er en af Heibergs elskværdige egenskaber, at han kan glæde sig ved en anden digters heldige frembringelser, som om det var hans egen. Med stor glæde og interesse hørte han til; tårene havde under oplæsningen mange gange stået ham som hans moder og mig i øjnene. Han omfavnede Hertz ved slutningen, og skåler blev drukket, hvori vi ønskede det herlige drama til lykke på sin vanskelige bane. Uforglemmelig er mig denne aften i vort gode gamle hus i Brogaden på Christianshavn. Jeg lo nu over min frygt for, at Ragnhild skulle være stum; men denne frygt afløstes af en anden: hvorledes det skulle lykkes mig at gengive disse skønne, men vanskelige replikker i den interessante rolle. Her fik jeg nu en ganske ny opgave, idet den *dæmoniske* lidenskab skulle fremstilles i hele sin styrke. Vel kan man sige, at det *dæmoniske* i grunden må vises næsten i enhver elsker- eller elskerinderolle, ifald den skal gribe og interessere. En elsker eller elskerinde, hvis talent ikke er istand dertil og mangler de nødvendige betingelser i sin personlighed, vil aldrig kunne udfylde sin plads i dette fag; thi lidenskaberne har altid

noget af demonerne i sig. Men her i Ragnhilds rolle var det dæmoniske så stærkt, så fremtrædende, så dominerende, at det her ikke er lidenskaben, der har noget dæmonisk, men snarere en dæmon, der geråder i et ufrivilligt, et alt berovingende kærlighedsraseri. Der er ikke det dæmoniske, der her vækkes ved den lidenskabelige kærlighed, men snarere kærligheden, der svækker det dæmoniske i denne kvindesjæl. Thi Ragnhild er rå, kold og overmodig, inden hun elsker, så at Regisse, da Ragnhild spotter over hendes smerte, udføder: »O Ragnhild! du er så ung og så hård! Betænk, at ingen kan vide, om Gud gør altid dine kår så blide.« Men efter at denne lidenskabelige kærlighed er vakt i hendes sjæl, da lærer hun smerte, ydmyghed, resignation, ja gudsfrygt at kende; den stolte, overmodige sjæl bøjes, knækkes, og hun ender, hvor en anden elskerinde begynder, med sværmeri og underkastelse. Ulykken gør hende from, lykken ville have gjort hende rasende. Men da hun mangler alle fundamentet for at hæve sig til en virkelig resignation og fromhed, går hun tilgrunde. Publikum overraskedes ved min fremstilling af Ragnhild; den greb dem, den interesserede dem og lønnes med et udelt bifald; det fysiognomi, jeg havde påtrykt hende, var smeltet sammen med stykket og lod sig ikke længere ombytte med et andet. Hertz var lykkelig og taknemmelig for min udførelse og opfatning af rollen, — en lykke, jeg altid har haft, at forfatterne fremfor nogen anden har været tilfredse med det præg, jeg har givet deres figurer; og jeg tilstår, at deres bifald altid har været det vigtigste for mig, ligesom jeg stedse med taknemmelighed har lyttet til deres råd og fingerpeg. [Efter den første forestilling tilskrev Hertz, der i nogen tid havde været syg, mig følgende billet:

Til fru Heiberg.

Har De ikke medlidenhed med Deres stakkels ven? Hele byen taler om Deres ypperlige fremstilling af Ragnhild, og jeg, der har haft alle prøvernes pinsler, har ikke bivånet og kommer måske ikke så snart til at bivåne en forestilling. —

Af fortvivlelse over alt dette har jeg ladet mit stykke befordre til trykken, for at jeg dog kunne have den fornøjelse at sende Dem og nogle andre gode venner et eksemplar.

Tør jeg håbe at De, når De bladrer i denne bog, vil tænke lidt